

Merve Aksoy

Uygulanmayan Uluslararası Hukuk ve Gazze

ULUSLARARASI HUKUK
ORTADOĞU

ARAŞTIRMA 16

HAZİRAN 2016

INSAMER

İNSANI VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Araştırma 16

Uluslararası Hukuk-Ortadoğu
Haziran 2016

Uygulanmayan Uluslararası Hukuk ve Gazze

©İNSAMER 2016

Bu yayının bütün hakları
İNSAMER İnsani ve Sosyal
Araştırmalar Merkezi'ne aittir.
İNSAMER'in izni olmaksızın
yayının metni herhangi
bir formda yayımlanamaz,
kopyalanamaz, çoğaltılamaz
ve dağıtımı yapılamaz. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.

Hazırlayan:
Merve Aksoy

Genel Yayın Yönetmeni:
Dr. Ahmet Emin Dağ

Editör:
Ümmühan Özkan

Web Editörü:
Mervenur Lülecî Karadere

İÇİNDEKİLER

Giriş	01
Uluslararası Hukukta Abluka ve Gazze Şeridi	03
Uluslararası Hukukta Abluka Kavramı	04
Gazze Ablukası	06
İsrail'in Gazze Şeridi'ne Yönelik Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlalleri	07
Gazze'de İkinci Kere Mülteci Olanlar: Yerinden Edilmişler	12
2014 Savaş Hali: Eşi Benzeri Görülmemiş Yıkım	13
IDP'lerin Mevcut Barınak Durumu	14
IDP Savunmasızlığı	17
Saldırıların Sonucu Yerlerinden Edilmiş Çocuklar	20
Sonuç	21
Sonnotlar	22

Giriş

Sahip olduğu dinî ve kültürel kimliği, Filistin'i sıradan bir toprak parçası olmaktan çıkartıp dünya siyasetinin merkezine yerleştirmiştir. Tarih boyunca dinî kimliği ve kendine has dokusuyla dünya sisteminde büyük güçlerin ilgi odağı olan Filistin, Osmanlı Devleti'nin 1918'de bölgeden çekilmesiyle İngiliz işgal yönetimi idaresinde yeni ve acımasız bir döneme girmiştir. İngilizlerin yürüttükleri aktif siyaset ve uygulamaları yaptırımlar neticesinde bölgeye yoğun bir Yahudi göçü başlatılmış ve 1948 yılında İsrail'in kuruluşuna kadar bu göç teşvik edilmiştir. İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur Balfour'un girişimi ile başlatılan ve Filistin'de bir Yahudi devletin kurulması amacıyla yürütülen Avrupa çabaları sonucu, 15 Mayıs 1948'de İsrail Devleti resmen kurulmuştur.

İşgal devleti İsrail, kurulduğu günden itibaren bölge ülkeleri ile savaş halinde olmuştur. Mart 1949'da Filistin'in %77'lik bölümü İsrail işgaline girmiş, Filistin halkının %60'ı

yerlerinden sürülmüştür. 1967 Arap-İsrail Savaşı, 1973 Savaşı ve 1982 Lübnan Savaşı İsrail'in hak ihlalleri yaparak terör eylemleri gerçekleştirdiği savaşlar olmuştur. 1982 Lübnan Savaşı Filistin direnişinde dönüm noktası olmuş ve bu savaşın önemli bir sonucu olarak Filistin direnişi Lübnan'dan Tunus'a taşınmış, böylece direnişin Filistin toprakları ile doğrudan bağlantısı kopmuştur. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) Tunus'a sürülmesi ve İsrail'e karşı direnişte zayıflama göstermesi, halkın tepkisine yol açarak direniş algısında kökten bir değişime gidilmesine neden olmuştur. Bu tarihten itibaren direnişte yeni arayışlar benimsenmiş ve FKÖ gibi sol ideolojiye dayalı direniş hareketlerine en büyük alternatif İslami cepheden gelmiştir. FKÖ'nün Filistin topraklarından uzaklaşmasıyla birlikte yerel gruplar bölgede kendilerine yer edinmeye başlamıştır. Bu gruplardan en önemlisi ise Filistin İslami Direniş Hareketi'dir (HAMAS).

Müslüman Kardeşler cemaatinin Filistin kanadı konumundaki HAMAS, 1. İntifada ile birlikte Filistin direnişinde önemi giderek artan bir direniş grubu haline gelmiş ve bu dönemde İsrail'e karşı sürdürülmesi gereken mücadelenin içeriğine dair çeşitli bildiriler yayınlamıştır. 1992 yılında da İzzettin Kassam Birlikleri adında askerî bir kanat oluşturarak fiili eylemlerini bu yapı üzerinden yürütmeye başlamıştır. 2004 yılında İsrail füzeleri ile şehit edilene kadar hareketin liderliğini Şeyh Ahmet

Yasin üstlenmiştir. Oslo süreci olarak bilinen, 1991'de FKÖ ve İsrail arasında başlayan gizli ikili görüşmeler, Filistin tabanında ayrışmalara neden olmuş ve halk FKÖ'ye karşı bir tepki geliştirmeye başlamıştır. FKÖ ile tabanın ayrılmasında temel neden FKÖ'nün bağımsızlık mücade-

lesindeki tavrının değişmesidir; FKÖ ancak müzakere yoluyla bir çözüme ulaşılabileceği düşüncesini benimsemiştir. 1991 yılında başlayan gizli görüşmeler, 1993 yılında Oslo Anlaşması ile sonuçlanırken, konulan beş yıllık geçiş süreci ardından ne Filistin devleti kurulmuş ne de İsrail, işgal ettiği topraklardan çekilmiştir.

2000 yılına gelindiğinde verilen sözlerin hiçbirinin gerçekleşmediği ve "Filistin Sorunun" çözümünde hedeflenen aşamanın kaydedilmediği görülmüştür. Bu görüşmeler 2000 yılında Camp David Zirvesi'nde kilitlenmiştir. Bu süreçle birlikte İsrail'in yapımını devam ettirdiği yeni yerleşim birimleri halk arasında tepkiye sebep olmuş ve Filistinliler İsrail'e karşı yeni hamleler yapması gerektiği düşüncesini savunmaya başlamıştır. Ariel Şaron'un Mescid-i Aksa'ya yönelik çirkin sal-

dırısı Filistinlilerin bu düşüncesini desteklemiş ve hemen akabinde yeni bir İntifada başlamıştır. Bu ayaklanma ile birlikte güvenlik zaafı çektiğini iddia eden İsrail, Batı Şeria ve Kudüs çevresinde yüzlerce kilometre uzunluğunda bir "utanç duvarı" inşa etmeye başlamış, 2005 yılında da korumaya zorlandığı Gazze'deki Yahudi yerleşimlerini boşaltarak

Gazze'den çekilmiştir. Ariel Şaron hükümetinin Yahudileri Gazze'den geri çekmesi, Filistin halkı üzerinde uygulamak istediği baskı ve sindirme politikasının başlangıç aşamasını oluşturmuştur.

Uluslararası kamuoyunda oluşan baskılar ardından, işgalci İsrail rejimi 2006 yılında Filistin'de ilk demokratik seçimlerin yapılmasını kabul etmek zorunda kalmıştır. Seçimlerden HAMAS'ın ezici bir çoğunlukla galip

çıkması İsrail ve el-Fetih için şok etkisi yaratmıştır. Bu seçimlerin ardından İsrail Gazze Şeridi'ne yönelik hukuk dışı saldırılarını başlatarak uluslararası hukuku ihlal etmiş ve bölgeyi abluka altına almıştır. İsrail ayrıca yaptığı katliamlarla hem uluslararası insancıl hukuk ihlalleri hem de uluslararası insan hakları ihlalleri gerçekleştirerek savaş suçu işlemiştir ve işlemeye devam etmektedir.

Uluslararası Hukukta Abluka ve Gazze Şeridi

Ablukaya Giden Süreç

25 Ocak 2006'da yapılan seçimlerde HAMAS, 132 sandalyeli Filistin Meclisi'nde 76 sandalyeyi alarak Filistin Ulusal Yönetimi'nde hükümet

kurmaya hak kazandı. Demokratik bir seçimle yönetime gelmiş olmasına rağmen başta İsrail olmak üzere ABD ve Avrupa ülkeleri tarafından

meşru kabul edilmeyen HAMAS yönetimine karşı yaptırımlar başlatıldı. Seçimlerle birlikte el-Fetih ve HAMAS arasında yaşanan anlaşmazlık ve çekişme daha da arttı. Bu anlaşmazlık ortamını fırsata çeviren İsrail, sonunda HAMAS'ı yönetimden uzaklaştırmayı başardı. 8 Şubat 2007'de Suudi Arabistan'ın öncülüğünde imzalanan Mekke Anlaşması ile HAMAS, el-Fetih ve bağımsız üyelerden oluşan bir "Filistin Ulusal Birlik Hükümeti" kuruldu.¹ Kısa süre içinde Ulusal Birlik Hükümeti'ni fesheden Mahmut Abbas'ın Batı Şeria'nın el-Fetih yönetimi altında olduğunu ilan etmesiyle HAMAS da Gazze Şeridi'nin kontrolünü üstlendiğini açıkladı. Böylece Filistin topraklarında ikili bir yapı meydana gelmiş oldu. HAMAS'ın Gazze Şeridi üzerinde hâkimiyet kurmaya başlamasıyla birlikte, İsrail'in HAMAS yönetimini bahane ederek Gazze'ye uygulamaya başladığı yaptırımlar da uluslararası hukuk kurallarını ihlal edecek boyutlara ulaştı.

İsrail, 19 Eylül 2007'de HAMAS yönetimindeki Gazze Şeridi'ni *düşman bölge* ilan ederek temel ihtiyaç maddeleri başta olmak üzere bölgeye

birçok mal ve eşya giriş-çıkışına sınırlama getirdi. Elektrik ve akaryakıt girişine de sınırlama getiren İsrail, Gazze'ye günün sadece belirli saatlerinde elektrik verileceğini duyurdu. Bunun yanı sıra, altyapı malzemelerinin roket yapımında kullanıldığı bahanesiyle bu malzemelerin de bölgeye girişini yasakladı. Gazze tarafından gelen füze saldırılarını gerekçe gösteren İsrail, 27 Aralık 2008'de Gazze Şeridi'ne Dökme Kurşun Harekâtı adını verdiği askerî operasyonu başlattı. Saldırılarda çoğunluğu sivillerden oluşan 2.000'e yakın insan hayatını kaybetti. Yirmi gün boyunca aralıksız devam eden saldırılar sonrasında İsrail, silah ve diğer mühimmatın Gazze'ye girişini engelleme bahanesi ile 3 Ocak 2009 itibarıyla Gazze Şeridi'ni deniz ablukasına aldı.

Bu noktada İsrail'in Gazze'ye uyguladığı ablukanın meşru olup olmadığını anlamak için öncelikle ablukanın uluslararası hukuktaki yeri, uygulama şartları ve alanlarına bakmak gerekmektedir. Ardından İsrail'in Gazze Şeridi'ne uyguladığı ablukanın meşruluğu üzerinde durulmalıdır.

Uluslararası Hukukta Abluka Kavramı

Uluslararası savaş hukukuna göre abluka, önceden belirlenen bir mesafe dâhilinde düşman kıyılarına her türlü ticari faaliyetin yasaklanmasıdır.² Ablukanın amacı, düşman devletin kıyılarını kuşatma altına alıp diğer devletlerle tüm ticari ilişkilerini

keserek savaşın sürdürülebilmesinin önüne geçmektir. Dolayısıyla abluka uygulayacak olan devletin haklı olmanın yanı sıra, yaptırımı devam ettirecek güçte de olması gerekmektedir. Ablukanın uygulanış şeklini ve nedenlerini açık şekilde ortaya koyan

bir uluslararası hukuk anlaşması bulunmadığından abluka, ilkesel olarak örf ve âdet hukuku kapsamına girmektedir. Yani ablukayı uygulayacak olan devlet, bunu daha önce yapmış örneklerle dayandırarak meşrulaştırmaktadır. Ayrıca uluslararası toplumun da bu uygulamaya olumlu bakması gerekmektedir.

Öncelikli olarak bir ablukanın uygulanabilmesi için uluslararası bir çatışmanın var olması gerekmektedir. Andrew Sanger'in deyimiyle abluka, tarafsız devletlerle bağlantısının kesilmesi amacıyla düşman devletin liman ve sahillerinin kuşatılmasını, tahiyetlerine bakılmaksızın tüm gemi ve uçakların abluka hattına giriş ve çıkışlarının denetim altına alınmasını içeren bir harp metodu şeklinde tanımlanabilir. Eski bir harp yöntemi olarak uygulanan ablukanın meşruiyetine ve uygulama yöntemine dair ayrıntılı bilgi içeren bir uluslararası anlaşma mevcut değildir. Fakat son dönemde denizde silahlı çatışmalara uygulanacak kuralları içeren bir düzenleme bulunmaktadır.

Kısaca *San Remo Düzenlemesi* olarak adlandırılan *Denizde Silahlı Çatışmalara Uygulanacak Uluslararası Hukuka İlişkin San Rome Düzenlemesi*, 1994 yılında hazırlanmıştır. Düzenleme, denizde çıkan askerî uyuşmazlıklar durumunda uygulanacak kuralları ortaya koymaktadır. Düzenleme oluşturulurken 1907 tarihli *Lahey Sözleşmeleri*, 1909 tarihli *Deniz Savaş Hukukunu* ilgilendiren *Londra Deklarasyonu* ve uluslararası örf ve âdet hukuku temel alınmıştır. Örf ve âdet

hukukuna göre oluşturulmasına rağmen, San Rome Düzenlemesi uluslararası hukukta bağlayıcılığı olan bir metin değildir. Fakat mezkûr düzenlemede, silahlı çatışmalar sonucu uygulanan deniz abluhasının nasıl olacağı ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Tüm devletlerin mutabık kaldığı bu düzenlemeye göre, bir ablukanın uluslararası hukuka uygun olabilmesi için birtakım unsurların bulunması şarttır. Bunlardan en önemlisi *ilandır*. San Rome Düzenlemesi'nin 93 ve 94. maddeleri, ablukanın uluslararası topluma ilan edilmesi yönündedir. Savaşan tüm taraflar ve diğer devletler, uygulanacak ablukadan haberdar olmalıdır. Ayrıca ablukanın ne zaman başlayıp ne zamana kadar uygulanacağı da belirtilmiş olmalıdır. Bunun yanı sıra *gereklilik*, *orantılılık* ve *haklılık*, ablukanın öne çıkan temel ilkelerindendir.

Düzenlemenin 100. Maddesi'ne göre, ablukanın tarafsız biçimde tüm devletlerin gemilerine uygulanması gerekmektedir. Bunun akabinde sivil halkı ilgilendiren ve uluslararası insancıl hukuku içinde barındıran 102 ve 103. maddeler gelmektedir. Bu maddeler tamamen abluka bölgesinde yaşayan sivil halkın haklarını ilgilendiren bir içeriğe sahiptir.

102. Madde'nin (a) fıkrasına göre, uygulanacak/uygulanan abluka, sivil halkın açlıktan kırılmasına veya en temel ihtiyaçlarının karşılanmasına engel teşkil etmemelidir. Aynı maddenin (b) fıkrasında, ablukadan beklenen askerî avantajın sivil halk üzerinde sebebiyet vereceği zararları aşmaması gerekmektedir.

Bu maddelerden de anlaşılacağı gibi, *San Rome El Kitabı*'nda sivil halkın hayatını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu gıda ürünlerinin ve diğer temel yaşam araç ve gereçlerinin girişinde abluka uygulayan tarafın sivil halka insani yardımda bulunma çabasındakilere izin vermekle yükümlü olduğu belirtilmektedir.

Gazze Ablukas

Bütün bu bilgiler ışığında, İsrail'in Gazze'ye uyguladığı abluka ele alındığında, ablukanın daha başlangıç aşaması olarak kabul edilen süreç olan *ilan*ından itibaren bir hukuksuzluğun mevcut olduğu görülmektedir. Ablukada bulunan gereklilik, orantılılık ve haklılık ilkelerinin Gazze Şeridi üzerinde uygulanan ablukada bulunduğunu söylemek mümkün değildir. İsrail, getirdiği yasaklamalara ve uyguladığı ablukaya dayanak olarak "şiddet önlemek ve terörizmle savaşmak" gerekçelerini gösterse de Gazze'de uygulanan ablukanın siyasi bir amaç güdülerek

yapıldığı ve bölgedeki sivil halkı cezalandırdığı, uluslararası toplum nezdinde de kabul gören bir gerçektir. 2006 seçimlerinden HAMAS'ın ezici bir farkla iktidar partisi olarak çıkması ile başlayan 2007 kara abluhası

Uygulanacak olan abluka, bölgedeki sivil halka yönelik toplu bir cezalandırmayı içerdiği an meşruiyetini kaybetmektedir. Buna ilişkin kesin bilgi 4. Cenevre Sözleşmesi'nin 33. Maddesi'nde yer almakta olup abluka altındaki halkın toplu olarak cezalandırılmayacağını açık bir şekilde dile getirmektedir.

da sürece dâhil edilecek olursa, o dönemden bu yana Gazze Şeridi'nde uluslararası insancıl hukuku ihlal eden birçok durumun yaşandığı görülecektir. Uygulamanın uluslararası toplumca ve bağımsız kuruluşlarca da böyle algılandığını ablukaya

dair yayımlanan bağımsız raporlarda da görmek mümkündür. Birleşmiş Milletler'in (BM) "Gazze İhtilafında Olguları Araştırma Komisyonu Raporu" ve Kızıl Haç Komitesi'nin raporları, Gazze'de abluka suretiyle

uygulanan toplu cezalandırmaların, İsrail'in uluslararası insancıl hukuktan doğan yükümlülüklerini ihlal ettiğini ortaya koymaktadır.³

Gazze ablukasının uluslararası hukuka aykırı olduğuna dair pek çok kanıt getirilebilir. Ancak sadece ablukanın meşruiyetini sağlayan iki temel unsur olan orantılılık ilkesi ve sivil halka karşı yapılan toplu cezalandırma yasağının doğrudan ihlal edilmesi bile, işgal devleti İsrail'in

kendini savunacak herhangi bir meşru zemini olmadığını göstermesi açısından yeterlidir. BM ve uluslararası toplumun hazırladığı raporlarda, kurulduğu günden itibaren bölgede savaş halinde olan İsrail'in orantısız müdahalede bulunduğu belirtilmektedir. Zira İsrail'in abluka altındaki Gazze halkına uyguladığı askerî güç, halkı toplu şekilde cezalandırmaya varıp geri dönüşü mümkün olmayan insani krizlere yol açmaktadır.

İsrail'in Gazze Şeridi'ne Yönelik Uluslararası İnsancıl Hukuk İhlalleri

2. Dünya Savaşı'nın sebep olduğu büyük yıkım ile birlikte savaş

sonrası dönemde uluslararası sistemde birçok değişim yaşanmıştır.

Bu değişimlerden biri de “savaş” ve “kuvvet kullanma” terimleri üzerine olmuştur. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra BM uluslararası hukukta kuvvet kullanımına dair düzenleme getirmiş ve belirli istisnalar dışında kuvvet kullanımını yasaklamıştır. BM Anlaşması'nın 2/4 maddesinde geçen kuvvet kullanma yasağını tüm devletler kabul etmiş olmasına rağmen uluslararası sistemde kuvvet kullanımı boyut ve nitelik değiştirerek varlığını devam ettirmektedir. Bu bağlamda, 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerinin yürürlüğe girmesiyle birlikte, savaş kavramı yerine silahlı çatışma kavramı kullanılmaya başlanmış ve kavramın anlamı giderek genişlemiştir.⁴ Her ne kadar uluslararası hukukta kuvvet kullanımı yasaklanmış olsa da silahlı çatışmalar tamamen önlenememiş ve bu noktada devletler, silahlı çatışmalarda uygulanacak kuralları düzenleme yoluna gitmiştir. 1949 yılında tüm dünya devletleri tarafından imzalanan ve dört farklı sözleşmeden oluşan Cenevre Sözleşmeleri, bugünkü savaş hukukunun, diğer ve daha yaygın kullanımıyla uluslararası insancıl hukukun temelini oluşturmaktadır.⁵ Uluslararası insancıl hukuk, savaş hukukundan (*jus ad bellum*) farklı ve bağımsız olarak savaş sırasındaki hukuk (*jus in bello*) olarak bilinir ve uluslararası silahlı çatışma ve uluslararası olmayan silahlı çatışma esnasında çatışan tarafların uyması gereken kuralları içerir. Bu çerçevede dâhilinde uluslararası insancıl hukuk savaş esirlerinin durumu; savaşanların, yaralı ve sivilin hangi haklara

sahip olduğu, korunması gereken kişi ve yerlerin nasıl korunması gerektiği gibi kuralları ortaya koyar.⁶

Silahlı çatışma kavramının genişlemesi ile birlikte, çatışma sırasında zarar gören sivilin korunmasına dair Cenevre Sözleşmeleri adı altında birçok düzenleme yapılmıştır. Bunlardan en güncel olanı ise 1949 yılında imzalanmış olan Dördüncü Cenevre Sözleşmesi olup harp zamanında sivilin korunmasına ilişkin sözleşmedir. 1949 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmelerinde “uluslararası nitelik taşımayan silahlı çatışmalar” kavramına yer verilmemiştir. Bu eksikliği gidermek amacıyla 1977 yılında düzenlenen Cenevre Sözleşmelerine Ek 2 No.lu Protokol'de uluslararası olmayan silahlı çatışmalara dair geniş bir tanım yapılmış ve sivilin haklarına ilişkin maddeler üzerinde durulmuştur. Bu protokol ile silahlı çatışmalarda başlıca üç temel amaca yönelik düzenlemeler getirilmiştir:

- Herkesin insanca muamele görmesi
- Yaralıların, hastaların ve deniz kazasına uğrayanların özel bir şekilde korunması
- Sivil halkın operasyonlardan korunması

Bu protokolde uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalar sırasında çatışmalarda yer almayan kimse için geniş koruma sağlanmaktadır. Ayrıca sivillerin ve yaşamları için gereken her türlü aracın korunması ile ilgili hükümleri de içermektedir.

İsrail'in Gazze'ye düzenlediği saldırıların uluslararası hukuktaki tanımı ve niteliği tartışmalı bir konudur. Ancak bugün Gazze'ye düzenlenen saldırılar ister uluslararası silahlı çatışmalar ister uluslararası olmayan silahlı çatışmalar kategorisine dâhil edilsin, her ikisinde de uluslararası insancıl hukuk kuralları geçerli olacaktır. Yukarıda belirtildiği gibi, 1949 Cenevre Sözleşmeleri 2 No.lu Ek Protokol'de uluslararası nitelik taşımayan silahlı çatışmalarda sivillerin ve yerleşim bölgelerinin korunmasına yönelik geniş düzenlemeler getirilerek sivillerin korunması konusundaki hakları genişletilmiştir.

Bölgede var olduğu günden itibaren hem sınırı olduğu Müslüman ülkelerle hem de Batı Şeria ve Gazze taraftaki Filistinlilerle savaş halinde olan İsrail, tüm uluslararası hukuk kurallarını kendi lehine yorumlayıp hemen hemen her konuda hukuk ihlali yapmaktadır. Bu ihlallerden belki de en önemlisi uluslararası

insancıl hukuk alanında yaptıklarıdır. İsrail ve HAMAS arasındaki çatışmanın niteliği ve uluslararası hukuktaki yeri tartışmalı olsa da bölgenin İsrail saldırısı altında olduğu su götürmez bir gerçektir.

İsrail, Gazze'den çekildiği 2005 yılından itibaren bölgeye düzenlediği saldırıları arttırarak devam ettirmektedir. Bu saldırıların amacının HAMAS'ın askerî kanadının altyapısını çökertmek olduğunu söylese de İsrail'in Gazze'ye ve Gazze halkına yönelik topyekûn bir saldırı düzenlediği, uluslararası toplum ve birçok devlet tarafından da kabul görmektedir. İsrail, Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılarına gerekçe olarak HAMAS yönetiminin gerçekleştirdiğini iddia ettiği füze saldırılarını göstermektedir. Her yaptığı saldırıyı meşru müdafaa olarak tanımlayan işgal devleti İsrail, meşru müdafaa hakkının uygulanma şartlarından olan orantılılık ilkesini yok sayarak sivil halkı toplu cezalandırmaya gitmektedir.

Uluslararası insancıl hukuka göre silahlı çatışmalarda sivillerin hedef alınması yasaklanmış olup bu çerçevede ortaya çıkan sorumlulukların ihlalinin de bireysel cezai sorumluluğu beraberinde getireceği belirtilmektedir. Uluslararası insancıl hukukun sivil halka yönelik bütün bu koruma kararlarına rağmen, İsrail'in her saldırısında bu kararları ihlal ettiği gözlenmektedir. Hatta bunun da ötesinde, yaptığı saldırıların amacının doğrudan Gazze halkını cezalandırmaya yönelik olduğu görülmektedir. 2007 Gazze ablukası ele alınacak

olursa, 2007 yılı Eylül ayında yaşanan bir füze saldırısı akabinde İsrail, Gazze'yi "düşman toprağı" ilan ederek bölgeye verilen elektrik, yakıt, gıda ve tıbbi malzemeyi ambargo kapsamına almıştır. HAMAS'ın gerçekleştirdiğini iddia ettiği füze saldırıları bahanesi ile Gazze'de yaşayan tüm sivilleri toplu bir cezalandırmaya tabi tutmuştur.

Sistemli şekilde belirli aralıklarla devam eden İsrail saldırıları, 2009'da Dökme Kurşun Operasyonu ile zirve noktasına ulaşmıştır. İsrail tek taraflı başlattığı bu operasyonun amacını "her zamanki bahanesi olan- "İsrail'e yönelik füze saldırılarının sona erdirilmesi" olarak açıklamıştır. Füze saldırılarına karşılık kendini F-16 ve AH-64 Apache helikopterleri ile müdafaa eden İsrail, bu operasyonda 140 HAMAS üyesinin yanı sıra 1.400'den fazla Filistinliyi katletmiştir. Filistin İnsan Hakları Derneği'ne göre ölenlerin 926'sı silahsız siviller iken bunların da önemli kısmı kadın ve çocuklardır. BM tarafından hazırlanan birçok rapora göre İsrail saldırısı tüm Gazze halkını cezalandırmaya yönelik orantısız bir güç kullanımını içermektedir. Raporlarda belirtilen ve uluslararası toplumun da hemfikir olduğu üzere, İsrail saldırıları, insancıl hukukun sivillerin korunmasına yönelik düzenlemelerini ihlal eder niteliktedir. Bunun da ötesinde İsrail'in Gazze Şeridi'ne yaptığı sürekli saldırılarının niteliği, "insanlığa karşı işlenen suçlar" kapsamına girmektedir. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluş belgesi olan Roma Statüsü'nde yer alan tanım da ifade edildiği

üzere, insanlığa karşı işlenen suçların başlıca özelliği; sivillere karşı geniş ve sistematik bir saldırının parçası olarak gerçekleştirilmesi ve bu eylemlerin kitleleri tecrit etmek ya da zorla yerinden etmek üzere uygulanmasıdır.⁷ Buradaki en önemli sorun ise, İsrail'in göz göre göre yaptığı insancıl hukuk ve insan hakları ihlallerinin yaptırımsız kalması ve sorumlularının cezalandırılmamasıdır. ABD merkezli İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün 29 Mart 2009 tarihli raporuna göre, saldırılar sırasında beyaz fosfor bombaları kullanılmıştır. Oysaki kimyasal ve biyolojik silahların muharip taraflarca kullanılması uluslararası hukuka göre kesin olarak yasaktır. 1980 *Konvansiyonel Silahlar Konvansiyonu* beyaz fosforun sivil halk üzerinde veya hava saldırılarında sivillerin yoğun olarak bulunduğu yerlerde kullanılmasını yasaklamıştır. Ayrıca Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni kuran Roma Statüsü zehir ve zehirli silahların ve bazı zehirli gazların kullanımını savaş suçu olarak belirtmiştir.⁸ Buradan hareketle 2009 Gazze saldırısında beyaz fosfor bombası kullanan İsrail'in savaş suçu işlediği aşikârdır ve bu durum birçok rapor tarafından ortaya konmaktadır. Hatta Uluslararası Mülteci Hakları Örgütü'nün İsrail ve Filistin sorumlusu Donatella Rovera, "Fosfor bombalarının siviller üzerindeki etkisi bilinmesine rağmen tekrar tekrar kullanılması bir savaş suçudur." tespiti de bulunmuştur.

Silahlı çatışmalarda sivillerin korunmasına yönelik oluşturulan uluslararası

sı insancıl hukuk düzenlemeleri, kişilerin yanı sıra yerleşim yerleri de dâhil olmak üzere bazı mülklerle ilgili olarak da koruma sağlamaktadır. Bunlar arasında yerleşim alanları ve özel olarak korunan mekânlar ilk sıralarda yer almaktadır.⁹ Buna rağmen İsrail, düzenlediği her saldırıda bilhassa sivil yerleşim bölgelerini ve sivil hizmet binalarını hedef almaktadır. 2009'da Gazze'ye yönelik gerçekleştirdiği katliam niteliğindeki saldırılarda 50.000'den fazla insan evsiz kalmıştır. BM Dünya Gıda Programı'na (WFP) göre Gazze'nin gıda endüstrisinin %60'a yakın bir bölümü yok olmuş ve 219 fabrika işlev göremez hale getirilmiştir. Sivillerin hayatına kastetmenin yanı sıra, yaralanan sivillerin tedavi görmesini de engelleyen İsrail, Gazze'de bulunan 27 hastanenin 15'ine saldırı düzenleyerek tahrip etmiştir.

Koruyucu Hat Operasyonu olarak adlandırdığı 2014 saldırısında ise Gazze'ye kara, hava ve denizden askeri harekât başlatmıştır. İsrail Silahlı Kuvvetleri tarafından 17 Aralık'ta sivillere yönelik başlatılan operasyonda on binlerce Filistinli BM kontrolündeki okullara sığınmıştır. Bu dönemde İsrail, 3.000 sivilin sığındığı BM okulunu vurarak 10 kişiyi katletmiştir. İsrail'in sivillere yönelik kasıtlı olarak yaptığı bu saldırılar "insanlığa karşı işlenen suç" olarak kabul edilmektedir.

Bir fiilin insanlığa karşı işlenen suç sayılabilmesi için en önemli unsur, fiilin "sivil bir nüfusa" yöneltilmiş olmasıdır.¹⁰ Diğer bir ifade ile suçun mağdurunun "sivil nüfus" olması

gerekmektedir. Bir diğer unsur ise saldırıların sistematik ve yaygın bir şekilde devam etmesidir. Son olarak da bu fiillerin "bir devlet ya da organizasyonun izlediği politika" olarak gerçekleştirilmesidir. Tüm bu unsurlar göz önüne alındığında, İsrail, her Gazze harekâtı ve saldırısında, bir "devlet politikası" olarak "yaygın ve sistematik" bir şekilde sivil halkın öldürülmesine, yok edilmesine ve yurtlarından sürülmesine neden olmaktadır.¹¹ Sivil yerleşim bölgelerine saldırarak Gazze'nin altyapısını onarılamayacak şekilde tahrip eden İsrail, bölgedeki yaşam standartlarını da asgari düzeye indirgeyerek sivil halkın aklıktan kırılmasına neden olmak istemektedir.

Silahlı çatışmalarda sivil halkı korumaya yönelik olarak ortaya çıkan uluslararası insancıl hukukun ihlali, bireysel cezai sorumluluğu beraberinde getirmektedir. Vuku bulan bu suçları yargılamak ve cezalandırmak

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin görevidir. İsrail'in Gazze'ye düzenlediği her eylem, insanlığa karşı suç olmasına ve uluslararası insancıl hukuku ihlal etmesine rağmen İsrail'in cezasızlık hali devam etmektedir. Bu cezasızlık hali de hâlihazırda süren ve ileride de sürecektir olan saldırganlığı ifade etmektedir. Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne üye olmayan İsrail'in bu saldırgan eylemlerine dair uluslararası toplumun bir an önce adil bir çözüm üretmesi gerekmektedir. Aksi takdirde İsrail'in hukuk tanımaz tavırlarıyla bölgede yol açtığı felaketler artarak devam edecektir.

İsrail'in bölgede siviller üzerine yaptığı ve insanlık suçu olarak nitelenen saldırılarının en görünen sonucu, halkın öldürülmesi ve yerleşim yerlerinin yerle bir edilmesidir. Yaptığı her saldırı ile birlikte Gazze nüfusunun büyük bir kısmını yerinden eden İsrail, bölgede sürekli bir yer değiştirmeye ve tahribata neden olmaktadır. Bu durum bir sonraki bölümde tüm ayrıntıları ile ele alınacaktır.

Gazze'de İkinci Kere Mülteci Olanlar: Yerinden Edilmişler

Gazze Şeridi 2008'den bu yana İsrail tarafından üç büyük saldırıya uğramış ve bunun sonucunda nüfusunun büyük bir kısmı ülke içerisinde yer değiştirmek zorunda kalmıştır. İsrail, Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılarını 2014 Temmuz ve Ağustos aylarında

arttırmış ve bu saldırılar neticesinde ülke nüfusunun %28'ine tekabül eden yaklaşık 500.000 kişi yaşadıkları evlerden olarak yerinden edilmiş insan (*Internally displaced person/IDP*)¹² statüsüne düşmüştür. Ağustos ortasından Aralık 2015'e kadar BM

İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin yönetiminde olan IDP Çalışma Grubu, 2014'ten bu yana süregelen savaş durumunda 16.000'den fazla ailenin evlerinden edildiğini belirterek rakamları güncellemiş ve bu güncel durumu resmeden bir anket çalışması yapmıştır. Anket, IDP'lerin mevcut yaşam şartları ve insani yardıma olan ihtiyaçları hakkında geniş bilgi vermektedir. Yeniden yapılandırma çalışmaları sayesinde 3.000 ev tekrar inşa edilirken on binlerce kişinin ise hâlâ evsiz durumda olduğu tahmin edilmektedir. Bu rakamlar BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin işgal altındaki Filistin topraklarında yaptığı IDP incelemesiyle elde edilmiş olup Nisan 2016'da yayımladığı *GAZA Internally Displaced Persons* raporunda yer almaktadır. Bu çalışmada kullanılan sayısal veriler de yukarıda adı geçen rapordan alınmıştır.

alınmıştır; yani yıkılan ve yaşanılmaz hale gelen evler üzerinden bir hesaplama yapılmıştır. Buradaki rakam evsiz kalan ve yerlerinden edilmiş insanların sayısını vermekten ziyade aile sayısını vermektedir. Anket sonuçlarına göre Gazze'de 88.849 kişi İsrail saldırıları sonucu evsiz kalmıştır. Bu rakamın %24'ünü kız çocukları, %26'sını erkek çocukları, %23'ünü kadınlar, %27'sini ise erkekler oluşturmaktadır.

Anketin yapıldığı sırada, yerlerinden edilmiş toplam 16.141 hane halkı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu rakamın %28'ini mülteci olmayan yerli Filistinliler, %72'sini ise mülteciler oluşturmaktadır. 2016 yılında Gazze Şeridi'nde tahminen 1,3 milyon insan, insani yardıma muhtaç şekilde yaşamaktadır.

2014 Savaş Hali: Eşi Benzeri Görülmemiş Yıkım

2014 yılında Gazze Şeridi, işgal devleti İsrail'in 1967 yılından bu yana en amansız saldırılarına maruz kalmıştır. İsrail'in saldırılarında sadece 2014 yılında 2.251 Filistinli öldürülmüş, 11.000'in üzerinde Filistinli de yaralanmıştır. Eğitim ve sağlık hizmetlerine, temiz su ve gıdaya erişime ve enerji tesislerini kapsayan kamusal altyapıya, geri dönüşü uzun zaman alacak büyük zararlar verilmiştir. 2016 yılında Gazze Şeridi'nde tahmini olarak 1,3 milyon

insanın insani yardıma ihtiyaç duyduğu belirtilmektedir. 11.000 civarında konut tamamen yıkılmış, 6.800 konut ise 2014 saldırıları sonucunda ciddi biçimde tahrip olmuştur. İsrail'in Aralık 2008-Ocak 2009'da düzenlediği Dökme Kurşun Operasyonu'ndaki yıkımın üç katı rakamlara ulaşılan 2014'teki saldırılarda 8.000'den fazla ev, içinde yaşanılmayacak hale gelmiştir. Anketlerin çıkış noktası olarak tahrip edilen binalarda yaşayan ailelerin evleri baz

IDP'lerin Mevcut Barınak Durumu

2014 yılında Gazze'ye yönelik saldırılarının şiddetini arttıran İsrail, BM'nin Filistinli mültecilere yardım kuruluşu olan UNRWA binalarını ve devlet okullarını, barınakları ve yaşam bölgelerini hedef alan saldırılar düzenlemeye başlamıştır. Bu saldırılar sonucunda Gazze'de yaklaşık 500.000 kişi IDP konumuna düşmüştür.

Ağustos 2014'teki ateşkesle birlikte daha önceki saldırılar sonucu IDP konumuna düşenlerin büyük çoğunluğu

sığındıkları acil durum sığınağı veya misafir oldukları ailelerin yanından ayrılmıştır. Ancak buna rağmen Gazze'de yaklaşık 90.000 kişi hâlen daha evsiz durumdadır ve bu kişilerin anketin hazırlanma süresi boyunca defalarca yer değiştirdiği tespit edilmiştir. Bugün IDP'ler çeşitli yerlerde ikamet etmekte ve yaşamlarını son derece kötü koşullarda sürdürmektedir. Bu kişilerin dörtte biri yıkıntı halde bulunan kendi evlerinin enkazlarında yaşamaktadır. Yine saldırılar

sonucu evlerinden olup yaşayacak bir sığınak bulamayan insanların çoğu asgari düzeyin çok altındaki yerlerde kiracı olarak kalmaktadır. Gazze yönetiminin de yeterli mali destek sağlamaması sonucu, kalacak yer kiralamak isteyen pek çok IDP, farklı alternatif anlaşmalar yapmaktadır. Bu ki-

yerlerden de zorla çıkarılabilecekleri düşüncesidir. Bugün saldırılar sonucu IDP durumuna düşen Gazze halkının %65,5'i kiracı olarak, %23'ü maddi yetersizlikten dolayı yıkılmış/hasar görmüş evlerde, %3'ü prefabrik evlerde, diğer %3'lük kısmı ise akraba yanlarında, %1,5'i geçici yerleşim yerlerinin

şilerin çoğu ambarlarda, bitmemiş inşaatlarda veya zaten asgari standartların oldukça altında yaşayan komşu ya da akrabalarının yanında kalmaktadır. Koşulları son derece elverişsiz olan binalarda yer kiralayıp hayatta kalma mücadelesi veren bu insanların en büyük kaygısı ve çaresizliği ise hâlihazırda bulundukları

de ve %4'ü de diğer şekillerde yaşamalarını sürdürmektedir.

İşgal devleti İsrail'in hukuksuz saldırıları sonucu yerlerinden edilmiş kişilerin (IDP) %62'si saldırılar öncesi Gazze'de ev sahibi olup kendi evlerinde ikamet ederken şu an kiracı konumundadır. IDP'lerin %49'u ise halen ikamet ettikleri yerlerin de

kendileri için kalıcı olmayacağı ve buralardan da zorla gönderilecekleri endişesi taşımaktadır. IDP'lerin %23'ü ise saldırılar sonucu tahrip edilmiş veya tamamen yaşanmaz hale gelmiş evlerinde ikamet etmeye devam etmektedir.

İsrail saldırıları sonucu yerlerinden edilmiş insanların ikamet için yer değiştirme ve hareket etme sıklığı şu şekildedir: 2016 verilerine ve en son yapılan çalışmaya göre her IDP ortalama 2,4 kez yer değiştirmektedir. 2.689 aile/ev halkı saldırılar sonucu ikamet edecek yeni yer bulmak

için bir kez yer değiştirmiştir. 3.860 aile iki kez yer değiştirmiş, 5.618 aile üç kez, 3.974 aile ise dört ya da dörtten daha fazla yer değiştirmiştir. Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere, saldırılar sebebiyle evlerinden olan insanların/ailelerin ikamet edecekleri yeni yerler bulması kolay olmamaktadır. IDP ailelerin büyük çoğunluğu üç kez yer değiştirmiştir ve yeni bir saldırı ile hâlihazırda bulundukları yerlerden de olacakları endişesi taşımaktadırlar. Saldırılar sonucu evi tahrip edilmiş Saudi ailesi bu duruma tipik bir örnektir.

2014 yılında İsrail saldırıları sebebiyle harabeye dönen Ash Shuja'iyye'de yaşayan 56 yaşındaki Fatma Mardi Saudi, sekiz çocuk annesi dul bir hanımdır. Yaşadıkları ev saldırılar sonucu ciddi boyutta tahrip olmuş ve yaşanmaz hale gelmiştir. Fatma Mardi, evi yıkılmış olmasına rağmen saldırılar öncesi evi satın almak için aldığı banka kredisini ödemeye devam etmektedir. Fatma Hanım, şu an üçü bekâr, biri evli dört oğlu ile bir-

likte Kamu Çalışmaları ve Konutlandırma Bakanlığı'nın (*The Ministry of Public Works and Housing*) sağladığı iki prefabrik evde oturmaktadır.

Fatma Mardi'nin iki erkek kardeşi de saldırılar sonucu evlerini kaybetmiştir. Evleri ağır şekilde tahrip olmasına rağmen maddi sıkıntılardan dolayı kalacak yer bulamamışlar ve saldırılar sırasında yaşanmaz hale gelen evlerine geri dönmüşlerdir. Fatma'nın erkek kardeşi olan Abdullah, tahliye sonucu kiraya çıktığını, fakat evin kirasını sadece üç ay ödeyebildiğini belirtmiştir. Gazze'de Fatma Mardi Saudi ailesi gibi yüzlerce aile bulunmaktadır. Gazze yönetimi bütçesi el verdiği ölçüde bu kişilere yardım etmektedir fakat İsrail'in kara ve deniz ablukası, hükümetin gelirlerine büyük darbe vurduğu için vatandaşlara yeterli mali destek sağlanamamaktadır. Bu sebeple birçok insan ve aile saldırılar sonucu yıkılan/tahrip olan evlerinde yaşamaya devam etmektedir.

IDP Savunmasızlığı

10 yıllık uzun bir abluka süreci ve son altı yılda gerçekleşen üç insafsız ve hukuk dışı saldırı sonrası Gazze'nin temel altyapısı, hizmet/servis dağıtımı ve savunma mekanizması yerle bir edilmiştir. IDP incelemesi boyunca toplanan verilere dayanarak Gazze'de neredeyse 90.000 Filistinlinin yerinden edilmiş olduğu tespit edilmiştir. Bu rakam, raporu hazırlayan grubun sahada aktif olduğu süre boyunca elde ettiği verilere ait bir rakamıdır ve bu sayılar her geçen gün artmaktadır. Bu durum âdeta Gazze'nin gerçeği haline gelmiştir. Bugün Gazze halkı sadece kalacak yer sıkıntısı çekmemektedir, aynı zamanda basit hizmetlere ulaşmada dahi ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Gazzelilerin günlük yaşantısını tehdit eden pek çok olumsuzluk söz konusudur. Özellikle İsrail tarafından Gazze'nin yerleşim bölgelerine atılan fakat patlamamış durumda ki top mermilerin ve bombaların oluşturduğu tehlikelerin yanı sıra

kötü hava şartlarına maruz kalmak da insanların yaşantısını oldukça zorlaştırmaktadır. Her aile için ciddi sorun oluşturan bu koşullar sebebiyle yaşanan sıkıntılar, bilhassa saldırılar sonucu evin babasını kaybetmiş aileler, çocuklar ve sakat kalmış kişilerin hayatında daha da yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır.

BM Genel Sekreterliği'nin *İşgal Edilmiş Filistin Topraklarında İnsan Hakları Durumu* raporunda (*Human Rights Situation in the Occupied Palestinian Territory*) Gazze'nin bu durumu tam olarak şu şekilde ifade edilmektedir: “Gazze ablukası sivil halkı toplu cezalandırma olarak varlığını sürdürmektedir. İsrail, Gazze halkının sivil, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel haklarını hiçe sayarak ihlal etmektedir.”

Bölgeyi işgal ettiği günden bu yana Filistinlilere karşı ağır insan hakları ihlalleri gerçekleştiren İsrail, Gazze ablukası ile birlikte Gazze'de yaşayan halkı toplu cezalandırmaya

gitmiştir. Uluslararası hukuka göre, bir bölgede sivil halka yaptırım uygulamak ve toplu cezalandırmaya tabi tutmak hukuk ihlalidir ve insanlık suçudur. Kuruluşundan itibaren yaptığı hukuksuzluklarla dünya gündeminden düşmeyen İsrail, yaptıklarının yaptırımsız ve cezasız kalmasından aldığı cesaretle hak ihlallerine ve katliamlarına pervasızca devam etmektedir.

Bugün Gazze'de bulunan IDP ailelerin %71'i temel besin kaynaklarına ulaşmada ciddi sıkıntı yaşamaktadır ve bu durum gittikçe kötüleşen bir hal almaktadır. Bu ailelerin yaşadığı bir diğer sorun da ikamet ettikleri yerlerin asgari standartların

oldukça altında olmasıdır. Örneğin IDP ailelerin %45'i ikamet ettikleri yerlerde bir odayı üçten fazla kişi ile paylaşmaktadır. %43'ünün ise gıda tüketimi gün geçtikçe azalmaktadır. IDP ailelerini olumsuz etkileyen diğer bir unsur ise hava koşullarıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi ikamet edecek yer bulamayan, bulsa da kirasını ödeyemediğinden dolayı saldırılar sırasında yıkılmış evlerinde yaşamaya devam eden kişi sayısı oldukça fazladır. IDP ailelerin %31'i kaldıkları yerlerin elverişsiz koşullarından dolayı aşırı ısıya, yağmura veya soğuğa maruz kalmaktadır.

Bugün 1,8 milyon Filistinli Gazze'de kilit altındadır ve dış

dünya ile bağlantıları tamamen kopartılmıştır. 1990'dan bu yana Gazzelilerin Filistin topraklarında yer değiştirmesi ve ülke içerisinde hareket etmesi İsrail tarafından sınırlandırılmış ve bu uygulama Haziran 2007'den itibaren daha da yoğunlaştırılmıştır. Bu durum Gazze halkının yaşantısına büyük bir darbe vurmuştur. 2015 yılında İsraili yetkililer Filistinlilere verilen çıkış izinlerini arttırmış görünse de bu uygulama çok küçük bir azınlık için geçerli olup sadece hastalar, iş adamları ve uluslararası organizasyonlarda görev alan kişileri kapsamaktadır. Gazze'nin dünyadan soyutlanmış ve açık hava hapishanesine dönüştürülmüş hali, Mısır'da yapılan darbeden sonra Refah Sınır Kapısı'nın kapatılması ile birlikte daha da artmıştır. Gazze'nin dünyaya açılan tek noktası olan Refah

Kapısı'nın kapatılması, Gazzelilerin temel ihtiyaç maddelerine ulaşma konusunda da ciddi sıkıntılar yaşamalarına sebep olmaktadır.

IDP anketi verilerine göre 2014 saldırılarında 318 kişi kaybolmuştur. Bunların 225'i erkek, 93'ü kadındır. 402 erkek, 229 kadın toplamda 631 kişi

sakatlanmıştır. 1.021 kişi uzun süreli tedaviye ve sağlık hizmetlerine muhtaç durumdadır. Bunların 619'u erkek, 402'si kadındır.

Yerinden edilmişlik ve sakatlık

Dokuz çocuk babası olan 53 yaşındaki Abu Muhammed, 38 kişilik geniş ailesi ile birlikte Beit Hanoun'da yaşamaktadır. Aile 2014'teki İsrail saldırıları sonucu IDP konumuna düşmüştür. Başlangıçta yıkılan evlerine yakın bir yerde geçici bir barınakta yaşayan Abu Muhammed ve ailesi, Mayıs 2015'te Beit Hanoun'da bulunan geçici yerleşim birimlerine (*Temporary Displacement Site*) taşınabilmiştir. Aile hâlâ bu geçici yerleşim biriminde yaşamaktadır. Suudi Arabistan'ın yeniden yapılandırma adına sağladığı hibeden belirli bir miktar alan Abu Muhammed ailesi, kısa zaman önce evlerinin yeniden inşası sürecine başlamıştır.

Sekiz yaşındayken geçirdiği felç sebebiyle belden aşağısı tutmayan Abu Muhammed ve sol kolundaki felçten ve bacağındaki aksaklıktan dolayı gündelik hayatta büyük sıkıntılar yaşayan eşi, sakatlıklarından ötürü zaten zorluk içindeyken IDP konumuna düştükten sonra sıkıntıları daha da artmıştır. Abu Muhammed'in ailesinden birçok kişi İsrail saldırıları sırasında ölmüş, oğullarından biri de başından yaralanmıştır. Aile reisi olarak sakatlığından dolayı ne yıkılan evlerini yeniden inşa etme ne de kaldıkları barınağın şartlarını geliştirme imkânı olan Abu Muhammed'in ve ailesinin hayatı büyük sıkıntı içinde geçmektedir.

Saldırıların Sonucu Yerlerinden Edilmiş Çocuklar

2014 saldırıları, uzun süredir devam eden ve Gazze halkı üzerinde etkisini şiddetli şekilde hissettiren ablukanın sancılarını daha da arttırmıştır. Bu saldırılar sonucu 2014 yılında 551 çocuk hayatını kaybetmiş, 3.436 çocuk yaralanmış ve çok sayıda çocuk da sakat kalmıştır. 1.500'den fazla çocuk yetim kılırken 27.000 çocuğun evi tamamen yıkılmış, 44.000 çocuk da yerinden edilerek IDP konumuna düşmüştür.

Saldırıların maruz kalan çocuklarda yaşadıkları psikolojik travmalar sonucu birtakım davranış bozuklukları

meydana gelmiştir. Gazze'de yaşayan birçok çocuk İsrail tarafından atılan fakat patlamamış halde Gazze topraklarında bulunan top mermileri veya bombaların yol açtığı tehlikelerle karşı karşıyadır. Özellikle İsrail saldırılarına hedef olmuş bölgelerde oyun oynayan çocuklar, fark etmeden ayaklarının altındaki bu türden patlayıcılara basarak can vermekte ya da sakat kalmaktadır.

Bugün Gazze'de 225.000 çocuğun psikolojik desteğe ve korunmaya ihtiyacı vardır; 33.000'den fazla çocuk ise bireysel korunmaya muhtaç haldedir.

Sonuç

Bölgede var olduğu günden itibaren hem sınırı olduğu Müslüman ülkelerle hem de Batı Şeria ve Gazze tarafındaki Filistinlilerle savaş halinde olan İsrail, tüm uluslararası hukuk kurallarını kendi lehine yorumlayıp hemen hemen her konuda hukuk ihlali yapmaktadır. İsrail ile HAMAS arasındaki çatışmanın niteliği ve uluslararası hukuktaki yeri tartışmalı olsa da bölgenin İsrail tarafından işgal altında olduğu su götürmez bir gerçektir. İsrail Gazze Şeridi'ne uyguladığı saldırıları 19 Eylül 2007'de Gazze Şeridi'ni düşman bölge ilan ederek daha da arttırmış, 2009'da deniz ablukası uygulayarak kitlesel cezalandırmalara başlamıştır. İsrail, getirdiği yasaklamalara ve uyguladığı ablukaya dayanak olarak "şiddeti önlemek ve terörizmle savaşmak" gerekçesini gösterse de Gazze'de uygulanan ablukanın siyasi bir amaç güdülerek yapıldığı ve bölgedeki sivil halka karşı toplu bir cezalandırma uyguladığı uluslararası toplum tarafından da kabul görmektedir. Ablukanın yanı sıra İsrail'in Gazze halkına karşı yaptığı saldırılar sırasında da savaş suçu işlediği İnsan Hakları İzleme Örgütü tarafından açıklanmıştır. İsrail, kendini müdafaa etme gerekçesiyle düzenlediği saldırılarda beyaz

fosfor bombası kullanmaktadır. Oysa Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni kuran Roma Statüsü zehir ve zehirli silahların ve bazı zehirli gazların kullanımının savaş suçu olduğunu belirtmiştir. Gazze Şeridi, ablukaya alındıktan sonraki en büyük acılardan birini 2014 yılında yaşamış ve İsrail saldırıları sonucu 90.000 kişi ülkesinde yerinden edilmiş statüsüne düşmüştür. Bu rakamdan ve BM tarafından hazırlanan birçok rapordan da anlaşılacağı üzere, İsrail saldırıları tüm Gazze halkını cezalandırmaya yönelik orantısız bir güç kullanımını içermektedir. Raporlarda belirtilen ve uluslararası toplumun da hemfikir olduğu üzere, İsrail saldırıları, insancıl hukukun sivilleri korunmasına yönelik düzenlemelerini ihlal eder niteliktedir. En önemli sorun, İsrail'in gözü göre göre yaptığı insancıl hukuk ve insan hakları ihlallerinin yaptırımsız kalmasıdır. İsrail'in uluslararası hukuku hiçe sayarak işlediği sayısız katliam hiç şüphesiz ki hukuk normları açısından savaş suçu niteliğindedir. Fakat bütün bunlara rağmen Gazze halkının yıllardır süren mağduriyeti ve haklı davası, birkaç devlet ve STK dışındayla hiçbir aktör tarafından net bir tavırla savunulmamaktadır.

Sonnotlar

1. Ahmet H. Topal, "İsrail'in Gazze Ablukası ve Mavi Marmara Saldırısı", MHB, Yıl 32, Sayı 1, 2012, s. 105.
2. Cemalettin Karadaş, *Mavi Marmara Olayı*, 2013, USAK, Ankara, 2013, s. 55-56.
3. Karadaş, s. 59.
4. M. Yasin Aslan, "Savaş Hukukunun Temel Prensipleri", *TBB Dergisi*, Sayı 79, 2008, s. 256.
5. Zeki Mesud Akan, "1949 Cenevre Sözleşmeleri", s. 40, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/248/2251.pdf>
6. Cenap Çakmak, *Uluslararası Hukuk: Giriş, Teori ve Uygulama Bir Uluslararası İlişkiler Yaklaşımı*, İstanbul: Ekin Yay., 2014, s. 222.
7. <http://sde.org.tr/tr/newsdetail/gazzedeki-insanlik-suclari-ve-israilin-cezasizligi-sorunu/3802>
8. Çakmak, s. 233.
9. Çakmak, s. 229.
10. Ezeli Azarkan, "Uluslararası Hukukta İnsanlığa Karşı Suçlar", 2003, s. 288, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/281/2556.pdf>
11. Turgut Turhan, "Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İsrail'in Gazze Harekâtı", *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No: 41, Ekim 2009, s. 161.
12. *Internally Displaced Persons/IDPs*: Ülkesinde yerinden edilmiş kişi olarak Türkçeye çevrilmektedir. IDP kavramı için uluslararası hukukta üzerinde uzlaşılan yasal bir tanım yoktur. Bununla birlikte, "ülkesinde yerinden edilmiş kişiler" Nisan 1998'de BM İnsan Hakları Komisyonu'na sunulan *Ülkesinde Yerlerinden Edilmiş Kişilere İlişkin Kılavuz İlkeleri*'nin giriş bölümünde; zorla ya da zorunda kalarak evlerinden veya sürekli yaşamakta oldukları yerlerden, özellikle silahlı çatışmaların, yaygın şiddet hareketlerinin, insan hakları ihlallerinin veya doğal ya da insan kaynaklı felaketlerin sonucunda veya bunların etkilerinden kaçınmak için, uluslararası düzeyde kabul görmüş hiçbir devlet sınırını geçmeksizin kaçan ya da bu yerleri terk eden kişiler veya kişi grupları olarak tanımlanmıştır.

Uygulanmayan
Uluslararası

**Hukuk ve
Gazze**

Bu çalışmada HAMAS'ın seçimlerden galip çıkmasıyla başlayan İsrail'in Gazze Şeridi üzerindeki saldırıları hukuksal boyutuyla değerlendirilecektir. İlk bölümde abluka ve abluka giden süreç ele alınacak, uluslararası hukukta abluka uygulanabilmesi için hangi kriterlerin oluşması gerektiği ile ilgili normlar ortaya konulacaktır. Ardından uluslararası hukukta abluka süreci konusu aktarılarak Gazze Şeridi'ne uygulanan ablukanın meşruiyeti sorgulanacaktır. İkinci bölümde ise İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırıları ele alınarak uluslararası insancıl hukuk ihlalleri anlatılacaktır. Bu bölümde temel olarak 2009 ve 2014 saldırılarına odaklanılarak yoğun insan hakları ihlalleri ile işlenen savaş suçları üzerinde durulacaktır. Son bölümde ise İsrail'in 2005'ten bu yana devam ettirdiği saldırılar sonucu yerinden edilen insanların mevcut durumları sayısal verilerle ortaya konulacaktır.